

Ekkoet fra Iran på psykologkontoret

HØYT STRESSNIVÅ Iranere bosatt i Norge lever i konstant smerte, stress, uro, sorg og frykt for livet til sine kjære i Iran, skriver artikkelforfatteren. Foto: Associated Press / NTB Scanpix

Hvilket ansvar tar vi som psykologer når vi vet at det som skjer i gatene og i fengslene i Iran, får konsekvenser også i Norge?

TEKST

Parvin Shaafi

PUBLISERT 28. november 2022

EMNER Traumer

Verdenssamfunnet er vitne til at millioner av mennesker, også i Iran, hver dag blir undertrykket. Undertrykkelsen skjer både på politisk, økonomisk, sosialt, religiøst og etnisk grunnlag. I løpet av de siste to månedene, siden 22 år gamle Mahsa Aminis dødsfall som følge av det iranske moralpolitiets brutale metoder, har det vært flere tusener demonstranter i gatene som rett foran øynene til verdenssamfunnet er blitt trakassert, slått, fengslet, torturert og i noen tilfeller drept.

Det iranske kvinner og menn er «skyldig i», er å kjempe for grunnleggende menneskerettigheter: for eksempel hvilke klær de velger å ha på seg. Disse menneskenes eneste våpen mot regimets batonger og tortur er parolen WOMEN, LIFE, FREEDOM.

Verden har vært vitne til at tusener av helsepersonell er blitt tvunget til å skrive under falske dødsdokumenter. Enten det gjelder de som er slått og drept i gateprotestene, eller de som er blitt drept i regimets torturkamre. Når helsepersonell i Iran protesterer mot regimets misbruk av dem, blir de selv trakassert, slått og fengslet.

Kropp og sjel

Verdenssamfunnet har i løpet av de siste 43 årene vært vitne til at millioner av iranere er drevet på flukt.

«De ser at foreldrene er utsatt for stress, uro og somatiske og psykiske plager»

Flere tusener er kommet til Norge. Mange, inkludert norsk-iranere, har i løpet av disse årene selv vært med og kjempet for de samme grunnleggende menneskerettigheter som folket i Iran fremdeles kjemper for. Disse menneskene i ulike aldre har i sin tid vært utsatt for trakassering og fysisk og psykisk vold i Iran. De har sittet fengslet og blitt torturert. De er merket både på kropp og sjel.

Mange norsk-iranere har vært i kontakt med helseapparatet i Norge nettopp på grunn av dette. Det finnes per i dag ikke statistikk på hvor mange av dem som for eksempel har fått en PTSD-diagnose, og/eller hvor mange av dem som reelt sett strever med en PTSD, men ikke er blitt diagnostisert. Men det jeg er vitne til, som norsk-iraner og som psykolog, er at uansett hvem av oss som har fått eller ikke er blitt diagnostisert for PTSD, så har vi i løpet av de siste to månedene i mye større grad levd i konstant smerte, stress, uro, sorg og frykt for livet til våre kjære i Iran. Det har vi gjort med dårlig samvittighet og en følelse av hjelpeløshet.

Vårt ansvar

Barn og ungdom i andre generasjon av norsk-iranere bryr seg om det som skjer i Iran. De ser at foreldrene er utsatt for stress, uro og somatiske og psykiske plager. For mange vil det de nå er vitne til, sette spor. Inntrykkene kommer også fra sosiale medier.

«Kommer et nytt rush av unge traumatiserte iranske flyktninger med behov for hjelp, bør vi være forberedt»

Der kan de være direkte vitne til det iranske regimets brutalitet mot folket, inkludert mindreårige barn.

Hvilket ansvar tar vi som psykologer for denne situasjonen?

For menneskene som bor i Iran, og som fortsetter kampen for grunnleggende menneskerettigheter?

For den mentale helsen til våre egne iranskættede medborgere som bor i det trygge Norge, men samtidig lever i konstant psykisk stress fordi de frykter for livet til sine kjære – og folket i Iran?

Jeg mener det også er vårt ansvar som helsepersonell å vurdere hvilke konsekvenser det som nå skjer i Iran, på kort og lang sikt kan ha for samfunnet, samt helsevesenet i Norge. Kommer et nytt rush av unge traumatiserte iranske flyktninger med behov for hjelp, bør vi være forberedt.

Langtidseffekter

Vi kan begynne med å ta inn over oss at det har stor betydning for norsk-iranere å vite at det norske samfunnet reagerer på det som nå skjer i Iran. Det kan være viktig for dem som er i kontakt med helsepersonell, å vite at du, jeg og alle vi er klar over situasjonen, og at vi bryr oss. Det er også viktig at helsepersonell i møte med dem, både i førstelinjetjenesten og i spesialisthelsetjenesten, tar initiativ til å spørre om hvordan de og familien deres både i Norge og i Iran har det. Dette i det minste for å bekrefte at du som helsepersonell prøver å forstå hvilken smerte de selv og familien deres står overfor.

Jeg mener det er viktig at helsevesenet i Norge bidrar med bevisstgjøring av skolepersonell på alle nivåer om den tunge situasjonen barn og ungdom av norsk-iranere nå står overfor. Jo mer vi er oppmerksomme på disse problemstillingene, jo mer kan vi forebygge eventuelle framtidige negative konsekvenser i form av psykosomatiske og psykiske plager.

Vi kan selvsagt ikke eliminere alle konsekvensene av det som nå foregår. Men med de rette brillene på, kan vi ha håp om å redusere noe av langtidseffektene av det norsk-iranere nå gjennomgår.

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 59, nummer 12, 2022, side 1122-1123

TEKST

Parvin Shaafi, psykologspesialist ved barne- og ungdomssykehuset, Haukeland sykehus